

Razvoj likovnosti u jasličkoj dobi

Bejić, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:058170>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ANA BEJIĆ

DIPLOMSKI RAD

RAZVOJ LIKOVNOSTI U JASLIČKOJ
DOBI

Zagreb, listopad 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

PREDMET: Istraživanje dječjeg likovnog stvaralaštva

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Bejić

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Razvoj likovnosti u jasličkoj dobi

MENTOR: izv. prof. dr. art. Antonija Balić Šimrak

Zagreb, listopad 2018.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
SAŽETAK	3
SUMMARY	4
1. UVOD	5
2. UTJECAJ OKRUŽENJA NA UČENJE DJECE OD ROĐENJA DO TREĆE GODINE ŽIVOTA.....	7
3. RAZVOJ LIKOVNIH SPOSOBNOSTI.....	9
3.1. Faza šaranja: uživanje u pokretu (1,5 godina do 3 godine).....	9
3.2. Faza slučajne reprezentacije: otkrivanje crte, oblika i boje (3 – 5 godina).....	10
3.3. Faza pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža (4 – 6 godina)	10
3.4. Faza nastanka jednostavnih slika (5 – 7 godina).....	10
4. POTICANJE RAZVOJA LIKOVNE SPOSOBNOSTI	11
5. NAJVAŽNIJI UVJETI ZA RAZVOJ LIKOVNIH SPOSOBNOSTI	13
5.1. Utjecaj emocionalnog ozračja na dijete	13
6. LIKOVNE AKTIVNOSTI ZA DJECU JASLIČKE DOBI.....	15
7. KARAKTERISTIKE I UTJECAJI MEKANIH SKULPTURA NA RAZVOJ DJECE.....	19
8. PRAKTIČNI DIO	20
8.1. Aktivnost – izrada slanog tijesta	20
8.2. Aktivnost – udaranje tijesta kuhačom	23
8.3. Aktivnost – valjanje tijesta.....	25
8.4. Aktivnost – modeliranje tijesta	27
8.5. Aktivnost – otisak dlana.....	29
8.6. Aktivnost – otiskivanje modlica.....	33
8.7. Aktivnost – izrada kuglica od tijesta.....	35
8.8. Aktivnost – izrada gusjenice	37
9. ZAKLJUČAK	40
LITERATURA.....	41

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA 43

SAŽETAK

Ovaj radi se bavi temom: „Razvoja likovnosti u jasličkoj dobi“. Na početku se govori o utjecaju okruženja na učenje djece od rođenja do treće godine života.

Prema osnovnoj literaturi postoji razvoj likovnih sposobnosti kod djece. Brojni autori iznose mišljenje da se taj razvoj može pratiti prema Piagetovim fazama. Piaget je podijeli faze na četiri razine.

Rad govori o poticanju razvoja likovnih sposobnosti i koji su najvažniji uvjeti za razvoj likovnih sposobnosti. Izdvaja se uloga odgojitelja i odraslih osoba na djetetovu usredotočenost, dostupnost likovnog materijala te o razgovoru djetetovom likovnom produktu.

Nadalje se spominju likovne aktivnosti kod djece jasličke dobi, koje su podijeljene na: crtačke, slikarske, grafičke i prostorno-plastičko oblikovanje. Spominje se i utjecaj mekanih skulptura na razvoj djece.

Na kraju samog rada praktičnim dijelom prikazuje upoznavanje djece s slanim tijestom i njegovim nastankom. U praktičnom dijelu se može vidjeti dječje stvaralaštvo, samopouzdanje, kreativnost i dosljednost u radu.

Autorica zaključuje da su likovne aktivnosti vrlo važne za daljni razvoj djece, te naglašava utjecaj odgovornosti odgojitelja pri kreiranju poticajnog i stimulativnog okruženja.

Ključne riječi: jaslička dob, mekani materijali, likovne aktivnosti

SUMMARY

This paper deals with the topic: "The development of visual arts at the toddler age". At the beginning, the influence of the environment on learning children from birth to the third year of life is discussed.

According to basic literature there is a development of visual skills in children. Numerous authors argue that this development can be followed by Piaget's stages. Piaget divided the phases into four levels. The paper is about promoting the development of visual arts and the most important conditions for the development of visual arts. It talks about the role of educators and adults on child's focus, the availability of visual material and the talk of the child's artistic product.

There are also visual arts activities in toddler groups, which are divided into: drawing, painting, graphic and spatial-plastic design. The influence of soft sculptures on the development of children is mentioned.

At the end of the work, it is a practical part to introduce children with salty dough and its preparation. In practical terms, children's creativity, self-confidence and consistency in work can be seen.

The author concludes that artistic activities are very important for the child's development and that the influence and the responsibility of the educator in creating a stimulating environment is intensifying.

Key words: toddler age, soft matrices, artistic activities

1. UVOD

Već nakon prvih par mjeseci od rođenja dijete istražuje svoju okolinu. Djeca u prvoj i drugoj godini života ulaze u fazu razvoja motoričkih sposobnosti. Prvo počinju puzati, hodati, trčati pa skakati, a onda započinje baratati s predmetima kao što su šalica, žlica i sl. Stoga je vrlo bitno djetetu pružiti mogućnost baratanja s likovnim sredstvima.

„Likovnost u razvoju djeteta, sklop je urođenih osobina i sposobnosti koje omogućuju djetetu likovne vještine sukladno njegovoj razvojnoj dobi.¹“

Sposobnost likovnog izražavanja proizlaze kroz nekoliko faza. Sva djeca prolaze te faze. Prvo započinje faza šaranja, u drugoj fazi se pojavljuju prvi oblici a to su crte. U trećoj fazi se otkriva cijela površina papira te se povezuju djelovi crteža u sadržajnu cjelinu ujedno je to i naj kreativnije razdoblje.

Četvrta faza nastanka jednostavnih slika što bi značilo da dječiji radovi dobivaju detalje i sve više liče na stvarnost.

Cilj je omogućiti djeci bogatstvo poticaja i različitih materijala kako bi mogli istraživati te razvijati svoje potencijale. Svako dijete se rodi sa sposobnošću senzorne integracije.

Mnoga istraživanja govore o utjecaju likovnih aktivnosti na razvoj djece već od najranije dobi. Putem likovnih aktivnosti djeca potiču razvoj pažnje, koncentracije, usavršavanja fine motorike okulomotorne koordinacije, podizanje samopouzdanja, kreativnosti i radoznalosti prema okolini koja ih okružuje. Djeca mogu potaknuti više osjetila kroz razvoj likovnih aktivnosti.

Autorica A.B.Šimrak navodi da znanstvena istraživanja dokazuju da rano bavljenje likovnim aktivnostima i umjetnička naobrazba poboljšavaju spoznajne procese i utječu na cjelokupan organizam. Potiče se usmjeravanje pažnje, koncentracija,

---

¹ Balić-Šimrak, A., Cukrov, S., Grdić, R., Laco, S., Lisac, J., Pandl, D., Stojanović-Hauzer, V. (2016). *Hrvatska kulturna tradicija i dječje likovno stvaralaštvo*, str.7. Zagreb. ITG

opuštanje organizma i lučenje hormona sreće zbog čega su djeca sretnija i u drugim aktivnostima.²

Djeci je bitno omogućiti priliku da se likovno izraze, na način da slobodno iznese svoje mišljenje i stajalište.

U današnje vrijeme u odgojno-obrazovnoj ustanovi djeca najčešće koriste mekane materijale koji su idealni za istraživanje i igru. Kroz obikovanje mekanih materijala dolaze do kreativnosti, modeliranja i istraživanja.

Odrasle osobe i odgojitelji trebaju biti spremni odgovoriti dječjim zahtjevima na poruke koje im dijete šalje. Ne smiju davati djeci gotova rješenja već ih treba poticati da samostalno uz našu pomoć izraze svoje mišljenje.

---

² Balić Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16-17(62-63), 2-8. str.7

2. UTJECAJ OKRUŽENJA NA UČENJE DJECE OD ROĐENJA DO TREĆE GODINE ŽIVOTA

Djeca od samog rođenja neprestano uče. Već u najranijim danima svojega života osjetljivi su na poticaje iz svog okruženja. Zato je vrlo bitno da to okruženje bude stimulativno i poticajno. Kako bi se razvijala njihova sposobnost za učenje. A da bi se razvijale sposobnosti bitno je zadovoljiti primarne potrebe djece.

„Malo dijete uči o stvarima oko sebe uz pomoć svih osjetila. Kroz svoja beskrajna istraživanja različitih materijala, zvukova i mirisa stječe mentalne predodžbe o predmetima i odnosima među njima, prije nego nauči riječi koje ih označavaju.“³ Mala djeca najbolje uče djelujući.⁴ Jedan od načina na koji odrasli može poduprijeti ovu vrstu učenja je pružanje mnogih zanimljivih predmeta za istraživanje pritom dajući verbalne oznake onome što je dijete iskusilo.⁵

Djeca uče iskustvom koji ih vode do osjetila. Osjetila se dijele na unutarnje i vanjske. Unutranja osjetila su: osjetilo pokreta i osjetilo svijesti o vlastitom tijelu. Vanjska osjetila su: senzorne informacije iz okoline (dodir, vid, sluh, njuh i okus). Zajednička povezanost unutarnjih i vanjskih osjetila pomažu boljem učenju i upoznavanju sa okolinom koja ih okružuje.

Autor Jean Piaget dolazi do zaključka da djeca do druge godine života se nalaze u „osjetilno-motoričkoj fazi“ razvoja. Kroz više struko ponavljane osnovnih obilka kretanja, pomicanjem predmeta s jednog mjesta na drugo, slaganje predmeta u meduodnose djeca počinju istraživati odnos između instrumenta i predmeta tj. njihovog značenja i samog rezultata ponavljajući neprestano istu radnju sve dok ju ne savladaju.

Kroz motoričke aktivnosti potiče se fizički rast i razvoj djece. Dijete doživljava svijet oko sebe kroz pokret, igru i kroz osjetila. Podražaji iz vanjskog svijeta kroz različite aktivnosti ulaze u dječij mozak te se pohranjuju i integriraju s već postojećim znajima.

---

⁴ Stokes Szanton, E. (2000). *Kurikulum za jaslice: razvojno-primjereni program za djecu od rođenja do 3 godine*. Zagreb. Udruga roditelja Korak po korak. Str.30

⁵ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.47

Neka djeca trebaju više podražaja od ostalih te su im potrebni čvršći i jači podražaji pa su radi toga češće u pokretu. Što bi značilo da više skaču, trče, kotrljaju se itd.

„Integracija osjeta koja se pojavljuje u pokretima, govoru i igri osnova je kompleksnijoj integraciji osjeta koja je potrebna za čitanje, pisanje i dobro vladanje.“⁶

Kroz likovne aktivnosti djeca mogu potaknuti razvoj više osjetila.

„Stjecanjem vizualnih, taktilnih i auditivnih iskustava stvaraju se senzorne integracije kojima se potiče kako likovni, tako i razvoj djece uopće dajući mu nove, kvalitetnije značajke. Djeca uče, razvijaju različite sposobnosti, izražavaju svoje stavove, stječu određene vještine i navike.“⁷

Prema Balić Šimrak, rano bavljenje likovnim aktivnostima i umjetnička naobrazba poboljšavaju i druge aspekte spoznaje; likovne aktivnosti potiču fokusiranje odnosno usmjerava pažnju i djeluje na bolju koncentraciju. One potiču opuštanje cijelog organizma i lučenje hormona sreće što regulira kvalitetnijim življenjem, upotreba različitih materijala doprinosi boljem rješavanju problema, koji donosi likovni proces eksperimentiranje i traženje novih spoznaja pridonosi razvoju divergentnog mišljenja, a samim time i kreativnosti.⁸

---

⁶ Ayres, A.J. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko. Naklada Slap. Str.19

⁷ Varljen-Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb. Alfa. Str.161

⁸ Balić Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16-17(62-63), 2-8. str.7

3. RAZVOJ LIKOVNIH SPOSOBNOSTI

„Prema autorima Milbrath 1998 i Smith 1993 potvrđuje da se sposobnos likovnog izražavanja može pratiti prema Piagetovim fazama spoznajnog razvoja od šaranja i senzomotoričkog uživanja u pokretima šaranja, preko slučajno-postignutog predstavljanja predmeta u okolini pa do namjernog prikazivanja predmeta.“ Razvoj likovnih sposobnosti djeteta prati razvoj spoznajnog procesa, motorike i samog bratanja likovnog materijala.

Djeca u dobi od 1.5-3 godine pokazuju zainteresiranost za aktivnosti ruke pomoću koje ostavljaju tragove na papiru.

Dok djeca u dobi od 3.5 godine pokušavaju istraživati boje i oblike te ih poistovjećuju s predmetima iz okoline.

Djeca od 4-6 te godine prikazuju stvarnost kroz slobodu i maštu, a djeca u 5-7 godine crtaju više simobla kako bi postigli objektivnu sličnost s predmetima iz okoline.

3.1. Faza šaranja: uživanje u pokretu (1,5 godina do 3 godine)

„Bitna karakteristika te faze u razvoju djetetove spoznaje jest pronalaženje smisla i značenja u okolini istraživanjem, baratanjem i pokretom te proizvođenjem rezultata i promjena u okolini.“⁹

Kod faze šaranja dijete najprije koristi ruku tj. najviše je zainteresirano za pokret ruke a ne za šare koje nastaju posljedicom njegovih pokreta. Nakon nekog vremena dijete primjećuje tragove koji su nastali samim njegovim pokretima. Bitno je napomenuti da dijete uživa kroz pokrete svoje ruke iako su bez određenog cija. Olovku drži grčevito između prstiju ne mičući zglob. Crte su najčešće zakrivljene u smjeru gore-dolje te se kasnije pojavljuju kružni pokreti koji su precizniji.

---

⁹ Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Str. 51

3.2. Faza slučajne reprezentacije: otkrivanje crte, oblika i boje (3 – 5 godina)

U ovoj fazi dolazi pomak s usredotočenosti na pokret na usredotočenost na likovne elemente. Karakteristično je likovno istraživanje crte, oblika, boje. Dijete postiže veću motoričku kontrolu namjerno crtajući crte i oblike. Crtež zapocinje bez ikakvih zamisli dobivajući rezultat kojeg povezuje s predmetom iz okoline ; dobivajući ime prema sličnosti koja je slučajna. Crtež je simbol predmeta.

Tu se pojavljuje i prva reprezentacija čovjeka iako je dijete i dalje zaokupirano samim procesom crtanja i ne brine se za poštivanjem sličnosti.

3.3. Faza pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža (4 – 6 godina)

U ovoj fazi se pojavljuju povećane tehničke i motoričke sposobnosti djeteta koje mu omogućuju svjesno i namjerno oponašanje predmeta i stvarnosti u skladu sa sve većim mogućnostima simboličkog mišljenja. Otkrivanjem cijele površine papira povećava se djetetova sposobnost povezivanja dijelova crteža u cjelinu. Ova faza je najkreativnije razdoblje djetetovog likovnog razvoja i esetske vrijednosti te dolazi do sličnosti crteža zrelih slikara. Crteži su maštoviti, ne pokazuju zabrinutost, opušteni su te slobodno istražuju boje i oblike .U ovoj fazi dijete naglašava detalje na čovjeku (oko,nos,usta,uši i sl.)

3.4. Faza nastanka jednostavnih slika (5 – 7 godina)

U ovoj fazi Starc i sur. navode da se gubi inventivnost prethodne faze, prevladava porast logičnosti što se onda i ogleda i u likovnim simbolima. Djeca sve manje povezuju simbole s emocionalnim doživljajem. Crteži dobivaju detalje koji su sve sličniji stvarnosti.

Crtežom pokušavaju ispričati svoju priču, samim time pokazuju želju za komunikacijom.

Djeca crtaju ono što vole raditi kod kuće, u vrtiću itd.

4. POTICANJE RAZVOJA LIKOVNE SPOSOBNOSTI

U prvoj fazi šaranja B.Starc i suradnici navoda da je najbitnije za poticanje razvoja likovne sposobnosti reakcija odraslog na djetetove aktivnosti. Odrasli postavljaju pitanja djeci koja ih upozoravaju na rezultate njihove aktivnosti ali i sami proces rada. Neka od tih pitanja su : „Kako si napravio ove tocke?“, „Pokaži mi kako si držao ruku kada si ovo nacrtao.“, „ Pogledaj kako se se sastavile ove crte, kako ova tocka dodiruje drugu .“¹⁰

U drugoj fazi slučajne reprezentacije važno je poticanje likovnog istraživanja i eksperimentiranja. Potrebno je djetetu nuditi različite materijale, različite kistove te isto tako različite obilike i veličine papira. I u ovoj drugoj fazi bitan je razgovor odraslog s djetetom kako bi dijete osvjestilo rezultate eksperimentiranja. Ragovor se može voditi tako da se postavljaju pitanja npr. „Gdje ova crta započinje, a gdje završava? Koji je najveći oblik koji si načinio? Koje si boje koristio?“¹¹ Kada dijete počinje svojim oblicima davati imena ili značenja tada započinje razgovor o značenju crteža.

Razgovor treba biti takav da djetetu ne dajemo gotova rješenja već ga poticati da dijete samo opiše sliku svog rada. Kada dijete opiše sliku svoga rada valja povezati sliku s nekim doživljajem i usporediti ga s emocionalni doživljajem između stvarnog događaja i slike.

Treća faza pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža naglasak je na komentarima i razgovoru koje je potrebno usmjeriti na povezivanje elemenata u jednu cjelinu. Isto tako važno je naglasiti odnose među elementima i povezivati ih prema određenim kriterijima npr., isto – različito, zajedno – posebno, veliko – malo, tamno – svijetlo.

Može se komentirati i kvaliteta slike, ali je važno naglasiti zašto nam se nešto sviđa, npr. „Sviđa mi se kako si složio ove krugove zajedno.“¹²

---

¹⁰ Starc i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb. Str. 51

¹¹ Starc i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb. Str. 52

¹² Starc i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb. Str. 5

U četvroj fazi nastanka jednostavih slika važno je omogućiti različitost doživljaja kako bi izazvala djetetovu emocionalnu reakciju i pružila mu mogućnost da razmišlja i da razgovara o svom unutarnjem doživljaju. Kroz komentar i razgovor bitno je potaknuti dijete da govori o osjećaju koji ga je potaknuo . Ne trebaju se davati upute o promjenama ili popravljaju crteža.

Češće valja propitivati o emocionalnom odnosu djeteta prema crtežu, npr. „Jesi li to ti na slici?“ , „Zasto tu tebe nema?“itd.¹³

---

¹³ Starc i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb. Str. 52

5. NAJVAŽNIJI UVJETI ZA RAZVOJ LIKOVNIH SPOSOBNOSTI

Dobro emocionalno ozračje, dostupnost likovnog materijala i razgovor o djetetovom likovnom produktu u literaturi se navode kao najvažniji uvjeti za razvoj likovnih sposobnosti.

5.1. Utjecaj emocionalnog ozračja na dijete

Odgovitelj ima vrlo važan utjecaj pri razvoju likovnih sposobnosti kod djeteta. On mu dopušta veliku slobodu, ne kritizira, ne poučava, ne sugerira i ne savjetuje ga.

„Uloga odgojitelja je pokazivanje zainteresiranosti, prihvaćanje djetetovih objašnjenja i blago poticanje na tumačenje slike i rada, ako ga dijete samo ne nudi. Najvažnije je postići ozračje topline, prihvaćanja i hrabrenja.“¹⁴

„Odgovitelj je stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno – obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno obrazovni proces u svojoj odgojno – obrazovnoj ustanovi. Radi na zadovoljenju svakidašnjih potreba djece i njihovih razvojnih zadataka te potiče razvoj svakog djeteta prema njegovim individualnim mogućnostima. Odgovitelj je izuzetno bitan čimbenik uspješnosti likovnog odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi.“¹⁵

- Poštivanje djetetove usredotočenosti i peristencije

Važan čimbenik u samom likovnom procesu je poštivanje djetetove potrebe i želje za stvaranje likovnog rada. Djeca od vrlo rane dobi pokazuju veliki interes za crtanjem. Odgovitelj treba poštivati potrebu djece za crtanjem te ga ne prekidati u njegovom radu dok pokazuje usredotočenost i uživanje.

---

¹⁴ Varljen-Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb. Alfa. Str. 48 – 49

¹⁵ Varljen-Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb. Alfa. Str. 48 – 49

- Dostupnost likovnog materijala

„Likovni materijali, pribori i tehnike predstavljaju osnovna sredstva pri likovnom izražavanju djece, kojima nastaju likovni produkti.“¹⁶ Dijete u dobi od 2 godine pa nadalje kada dosegne razinu držanja olovke u ruci valja mu omogućiti dostupnost likovnog sadržaja (papire različitih dimenzija, drvene olovke u boji, flomastere, kistove različitih veličina itd.).

Isto tako se mora paziti na sigurnost i pravilno držanje pri baratanju drvenih olovaka u boji, flomastera, kistova.

- Razgovor o djetetovom likovnom produk

„U svim fazama likovnog razvoja važno je da odgojitelj obraća pozornost na rezultat djetetove likovne aktivnosti, da pokazuje zainteresiranost za djetetovu likovnu aktivnost, da razgovara o tome što dijete želi prikazati i da potiče dijete na opisivanje i obrazlaganje onoga što on radi.“¹⁷

Dijete samo treba doći do rješenja a ne da ga odgojitelj nameće. Odgojiteljev govor treba potaknuti dijete na objašnjenje likovnog rada.

---

¹⁶ Varljen-Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb. Alfa. Str. 92

¹⁷ Starc i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb. Str. 56

6. LIKOVNE AKTIVNOSTI ZA DJECU JASLIČKE DOBI

Prema autorima Herceg, Rončević i Karlavaris „Likovni se odgoj ostvaruje utjecajem dojmova iz sredine, ali i aktivnim likovnim radom djece koji počinje između druge i treće godine života“ str 114.

Djece koja borave u jaslicama sjećaju likovni senzibilitet kroz okruženje. Zbog toga je vrlo važno da odgojitelji koji rade u odgojnim skupinama djece jasličke dobi da vode brigu o izgledu zidova, svjetlu, zelenilu i o igračkama s kojima se dijete prvi put susreće. U ovom razdoblju se pojavljuje motorika ruke i opažanje. Kada djeca ulaze u prvu fazu šaranja tj. kada ostavljaju prvi trag na listu otvaraju svijet likovne umjetnosti te počinju upoznavati likovne tehnike.

Izbor materijala i tehnika ovisit će o razvojnim mogućnostima djeteta. Materijalni trebaju djecu pozivati na istraživanje i njihovu upotrebu, ne bi smjeli im pružiti otpor. Odgojitelj treba voditi brigu o materijalima i predmetima kako nebi bili opasni za djecu.

Sastavni dio cjeloukupnog psihofizičkog razvoja su razvojni stupovi dječjeg likovnog razvoja. Dijete treba gledati kao individualnu osobu, zato jer svako dijete određenim mogućnostima prelazi fazu.

Mlađa djeca od godinu i pol dana prolaze faze trganja, gužvanja, savijanja papira. Dok djeca u dobi od godinu i pol dana pokazuju interes za tragom koji ostavljaju na papiru uz pomoć drvene olovke, bojice krede i sl.

Dvogodišnjak crta pokretom cijele ruke radeći vodoravne šare koje se miješaju s kružnim. Grčevito u ruci drži pribor s kojim crta. Dijete u ovoj dobi crtanje doživljava kao igru te uživa u njoj.

Dijete u dobi od tri godine radi crte koje su obično zakrivljene ili su usmjerene prema gore-dolje. Prsti su i dalje kruti, a sredstvo rijetko diže s podloge na kojoj crta. „Crte postaju sve usklađenije, ali šare još ne slične nečem određenom, tj. nisu figurativne.“¹⁸ Svako dijete šara drugačije što najviše ovisi o njegovom temperamentu.¹⁹

---

¹⁸ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.78

¹⁹ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.78

„Djeca postupno usvajaju vizualnu kontrolu nad crtama, odnosno koordinaciju oko – ruka. U toj im je fazi potrebno omogućiti istraživanje tehnika kao što su olovka, pastele, tijesto, plastelin, materijali za slaganje i nizanje i slično.“²⁰

„Cilj likovnih aktivnosti u ovoj dobi je približiti im različite materijale i načine rada s njima.“²¹

U radu s djecom jasličke dobi najbolje je likovne aktivnosti provoditi u manjim grupama. Odgojitelj se može više posvetiti djetetu, a dijete se na taj način više skoncentrira i uživa istražujući. Neka djeca će htjeti gledati drugu djecu dok rade oni na taj način uče, ali je bitno da dok gledaju ne ometaju drugu djecu u radu. Važno je poticati dijete na ustrajanost u radu.

“ Interes djece mlađe jasličke dobi u pravilu ne traje dugo pa se svojoj djeci brzo pruža mogućnost sudjelovanja.“²²

- Crtačke tehnike

„Crtačke tehnike su: olovka, kreda, ugljen, kemijska olovka, flomaster, tuš-pero, tuš-drvice, tuš-trska, tuš-kist i lavirani tuš. One se mogu dijeliti na suhe i mokre. „Pod suhim tehnikama ubrajamo: : olovka, kreda, ugljen i kemijska olovka, a mokre su: flomaster te sve tehnike rada tušem i ostalim tekućim sredstvima.“²³

Najprirodnije sredstvo putem kojeg se može izraziti je crtež.

---

²⁰ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.78

²¹ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.79

²² Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.79

²³ Jakubin, M. (1989). *Osnove likovnog jezika i likovne kulture: priručnik za likovnu kulturu*. Zagreb. Institut za pedagoška istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta. Str.82

- Slikarske tehnike

Slikarske tehnike dijelimo na suhe i mokre. Suhe su: pastel, kolaž, mozaik, vitraj i tapiserija, a mokre su slikarske tehnike akvarel, batik, gvaš, tempera, ulje i freska.²⁴ U slikarske tehnike ubrajamo i kolaž papir. Djeca jako vole trgati papire, rezati pa ih lijepiti. Za ljepljenje se mogu ponuditi i drugi različiti materijali npr. perje, lišće, vuna i sl. kako bi djeca mogla opipati različite teksture. Potrebno je omogućiti djeci da istražuju na različite načine.

Kod djece jasličke dobi najviše se koristi tempera za slikanje. Boje se mogu međusobno miješati, te im se može dodavati i voda. Za vrijeme slikanja djeca se ne opterećuju bojama ni kako će izgledati likovni rad. Djeci se nude papiri većih dimenzija na početku te se postepeno smanjuju.

„Dječje slikarstvo je obojeno velikom osjećajnošću, a čemu pomažu jako bogati doživljaji boja, njihove ljepote i snažnog psihičkog utjecaja na djecu. Djeca u slikarstvu imaju zaista jedno prebogato područje mogućnosti doživljavanja i izražavanja, dječje slikanje je još potpunija likovna manifestacija djeteta nego crtanje, i ono zahtijeva i potiče na potpunije unošenje autora u proces stvaralaštva.“²⁵

- Grafičke tehnike

„Pod grafičkim tehnikama podrazumijevamo tehničke postupke otiskivanja i umnožavanja crteža pomoću matrice ili klišeja. Grafičke tehnike dijelimo na: tehnike visokog tiska (drvorez, linorez, gipsorez, kartonski tisak), tehnike dubokog tiska (bakrorez, suha igla, mezzotinta, bakropis i akvatinta), tehnike plošnog tiska (litografija i monotipija) i tehnika propusnog ili protisnog tiska (sitotisak).“²⁶

Djeci jasličke dobi treba pokazati kako se pritisne predmet na papir, te ga se podigne i nastane otisak. „Otiskivanje može kod djece potaknuti svijest o trodimenzionalnosti predmeta. Poklopac lonca pravi veliki krug, a balon mali okrugli otisak.“²⁷ Za

---

²⁴ Jakubin, M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi*. Zagreb. Educa. Str.144

²⁵ Himelrajh, V. (1959). *Rad na likovnom odgoju djece*. Osijek. Pedagoški centar. Str.60

²⁶ Jakubin, M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi*. Zagreb. Educa. Str. 149

²⁷ Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“. Str.80

otiskivanje se mogu ponuditi različiti predmeti, kako bi kasnije se moglo provjeriti sjeća li se dijete kakav otisak ostavlja koji predmet.

- Prostorno – plastično oblikovanje

Kiparske i arhitektonske tehnike nazivamo prostorno- plošno oblikovanje. Ovaj način usmjeren je prema modeliranju, kombiniranju, variranju i razlaganju odnosa volumena i prostora što razvija vizualno i taktilno opažanje i oblikovno – prostorno mišljenje.²⁸ Djeci se omogućuje da modeliraju uz pomoć gline, slanog tijesta i plastelina. Djeca jasličke dobi se prvo susreću s slanim tijestom ili s plastelinom.

„U prvoj fazi plastičnog oblikovanja dijete ili *crtu* pomoću gline dobivajući reljefnu plastiku ili oblikuje, tehnikom dodavanja, dio po dio ljudske figure ili životinju (tijelo, glavu, udove, a na glavu oči, nos, usta, uši) i tako ostvaruje plastičnu cjelinu. Pri kraju razvoja, predškolska djeca uspijevaju oblikovati plastični oblik kao cjelinu. Zbog toga su najpovoljniji meki materijali: glina, glinamol, plastelin, vosak, ali i oni materijali koji se mogu sastavljati lijepljenjem: karton, drvene letvice i drugi otpadni materijali. Isto tako, povoljni su materijali za plastično oblikovanje meka žica, konop, filc i tekstil.“²⁹

Kod kombiniranja likovnih tehnika uvijek se polazi od jednostavnijek k složenijem.

---

²⁸ Tanay, E.R., Kučina, V. (1995) *Tehnike likovnog izražavanja, od olovke do kompjutera*; Zagreb, Naklada Zakej, str. 71

²⁹ Herceg, Rončević, Karlavaris (2010.) *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*; Zagreb, Alfa, str. 95

7. KARAKTERISTIKE I UTJECAJI MEKANIH SKULPTURA NA RAZVOJ DJECE

Prema autoru A.B. Šimrak : „Mekana skulptura omogućuje djetetu da bude spontano u stvaranju, da slobodno oblikuje podatni materijal, ali istovremeno da dopusti materijalu da nametne svoj karakter.“

Modeliranje kod djece potiče taktilnost i kreativnost te otvara nove spoznaje kod djece. Djeca se od najranije dobi vežu za igrače mekanih tekstura koje donose od kuće u vrtić te se sentimentalno vežu za njih.

Soba dnevnog boravka treba pružati osjećaj sigurnosti, mira i topline. Mekani materijali su kvalitetan poticaj za djecu, a ujedno i siguran za upotrebu. Djeca na samom početku istražuju i igraju se s mekanim materijalima, tek u kasnijim fazama počinju oblikovati različite skulpture.

Za djecu jasličke dobi najviše se koristi plastelin ili slano tijesto. Plastelin ili slano tijesto može se bojati, te mogu nastati vrlo lijepe pastelne boje. Odgojitelji mogu samostalno i uz pomoć djece izraditi i plastelin i slano tijesto.

8. PRAKTIČNI DIO

8.1. Aktivnost – izrada slanog tijesta

Ponudeni materijali: glatko brašno, voda, sol, plastična posuda, vrč za vodu, zaštita za stol

Nakon završenog doručka na stolu se nalazio stolnjak, plastična posuda, glatko brašno, sol i vrč za vodu. Djeca su prišla te su počela rezgledavati stol. Promatrali su što se sve nalazi na stolu. Jedan drugom su počeli dodavati stvari. Pustila sam ih najprije da se upoznaju sami s stvarima koji su bili na stolu. Nakon što su se upoznali s materijalima, zamolila sam djevojičicu da ode po vodu u kupaonicu. Uzela sam brašno, otvorila ga te upitala da li netko od njih zna što je to. Zatim sam uzela sol te ih upitala da li netko od njih zna možda što je ovo. Oni mao hrabriji su govorili sol,šećer, brašno te smo zajedno došli do zaključka da su to brašno i sol. Zatim sam im rekla „Sada ćemo napraviti slano tijesto.“Bili su vrlo oduševljeni što je pokazivao njihov osmijeh na licu. Stavili smo brašno u posudu, zatim sol i vodu. Jedan dječak se dosjetio te otišao u kuhinju i donio drvenu kuhaču kako bi zamjesio tijesto. Te je potaknuo i ostalu djecu da donesu kuhače. Djeca su pokazala jako veliki interes za mješanje tijesta. Dječak M.B. koji je najstariji u skupini uzeo je kuhaču te je počeo lupati po tijestu, bio im je vrlo zanimljiv zvuk lupanja te su ubrzo i ostala djeca su ga oponašala. Isti taj dječak je ostao i najduže u aktivnosti. Nakon toga djecu su krenula istraživati tijesto modelirati ga, valjati, otiskivati dlanove, modlice, rezati nožićima itd.

Slika 1. Istraživanje sastojaka

Slika 2. Dodavanje brašna

Slika 3. Djevojčica odlazi po vrč vode, te vodu pridružuje ostalim sastojcima

Slika 4. Miješanje svih sastojaka

Slika 5. Izrada slanog tijesta

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca brzo prihvaćaju nove ideje, istražuju rukama različite materijale. Nestrpljivi su i svi bi htjeli probati mijesiti tijesto. Istražuju putem ruku različite materijale. Dolazi do problema kada smjesa ostaje na rukama, dodavajući brašno smjesa se skida s ruku. Uživaju mješajući i dodavajući sastojke.

8.2. Aktivnost – udaranje tijesta kuhačom

Ponuđeni materijali: slano tijesto, zaštita za stol

Tjekom jutarnjih aktivnosti u likovnom centru postavili smo zaštitu za stol i slano tijesto. Djeca su započela aktivnost. Istraživali su tijesto opipavali te modelirali. Najstariji dječak u skupini M.B. je iz centra kuhinje donio drvenu kuhaču i odnio ju je u likovni centar. Drvenu kuhaču je iskoristio za lupanje tijesta

Na samom početku aktivnosti djeca promatraju dječaka M.B. što radi. Osluškuju zvuk koji se čuje. Neki malo hrabriji odlučuju da žele i oni raditi isto to što i taj dječak. Primijetila sam da je mlađoj djeci potrebna pomoć pri udaranju. Vrlo brzo nakon prezentiranja pokušavaju samostalno to učiniti. U samom procesu fasciniralo ih je zvuk i udarac od tijesto. Ponaivaljali su nekoliko puta za redom. Aktivnost je dosta dugo trajala te su se djeca izmjenjivala. Odgojitelj je bio u ulozi promatrača te je pustio da tijekom aktivnosti određuju djeca.

Slika 5. Djevojčica N.Z. promatra što radi djevojčica N.D.

Slika 6. Djevojčica odlučuje udarati tijesto

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca na početku aktivnosti pokazuju zbunjenost, ali vrlo brzo se opuštaju te slobodno istražuju. Svako dijete na svoj način udara tijesto i pokazuje začuđenost pri udaranju. Najviše ih se dojmio zvuk udarca te su postupak ponavljali nekoliko puta za redom. Neki su lupali brže a neki sporije. Odaziv djece je bio velik, mlađa djeca su sa strane prvo promatrala i tek onda su se uključila u aktivnost.

8.3. Aktivnost – valjanje tijesta

Ponuđeni materijali: slano tijesto, valjci za valjanje, zaštita za stol

Nakon popodnevnog odmora dječak D.G. uzima iz likovnog centra posudu s slanim tijestom i postavlja na stol. Na poticaj odgojitelja uzima i zaštitu za stol. Zajedno s odgojiteljem dječak postavlja zaštitu za stol. Samostalno uzima posudu s valjcima i započinje proces valjanja tijesta. Dječak nekoliko puta ponavlja radnju valjanja tijesta (naprijed-nazad-naprijed-nazad).

Aktivnost je privukla i drugoj djeci pažnju. Djeca sjedaju za stol i pridružuju se dječaku D.G.

Djeci nije bilo potrebno pokazati kako se valja tijesto. Gledajući jedni od drugih ubrzo su shvatili sam proces valjanja. Primijetila sam da djeca međusobno surađuju, jedan drugom pomaže. Neke situacije su me se jako dojmile:

Djevojčica N.D. valjala je tijesto pritišćući valjak s jednom rukom na početku. Zatim je došao dječak te joj pokazao kako on valja s obje ruke. Ona je ubrzo prihvatila to što joj on pokazao. To ju je jako veselilo.

Djevojčica N.Z. se jako udubila u aktivnost i dugo ostala u njoj.

Dječak B.M. je pokušavao valjati tijesto, ali je ubrzo odustao zbog poteškoća s baratanjem valjka.

Valjanje tijesta je privuklo pažnju djevojčice E.C. koju je sama aktivnost umirila iako je dijete u procesu adaptacije.

Slika 7. Pokušaj valjanja tijesta uz pomoć valjka

Slika 8. Prikaz valjanje tijesta (naprijed-nazad-naprijed-nazad)

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca su fokusirana na sam pokret koji izvede te ga ponavljaju nekoliko puta. Podižu valjak s rukama te ponavljaju isti postupak. Uživaju u dugačkim pokretima ruku. Djeca koja su vajala tijesto bila su fokusirana i dugo su se zadžali u aktivnosti.

Primjećena je međusobna suradnja i empatija.

Kroz ovu aktivnost je prikazan dječja inicijativa i slobodan izbor. Odgojitelj je u ulozi promatrača i opskrbljivača.

8.4. Aktivnost – modeliranje tijesta

Ponudeni materijali: slano tijesto, zaštita za stol, drveni nožići,

U sklopu aktivnosti za okulomotorni razvoj odgojitelji djeci nude slano tijesto kao jedan od poticaja mekanih materijala. Na stolu su ponudeni i drveni nožići.

Djeca su pokazala veliki interes za aktivnost, istraživali su što sve mogu raditi s nožićima. Neka djeca su prvo počela bosti tijesto prstićim a tek onda s nožićima.

Rezali su tijesto drvenim nožićima. Mlađoj djeci je bilo lakše razdvajati tijesto s rukama nego koristiti se s nožićem. Dok su tijesto razdvajali rukama primjetila sam da su se jako iznenadili kada su ugledali tijesto u desnoj pa u lijevoj ruci. Zatim su tijesto spustili na stol i počeli ga modelirati.

Slika 9. Ravnanje tijesta s drvenim nožićem

Slika 10. Utiskivanje prstića u slano tijesto

Slika 11. Pritiskanje tijesta s dlanom

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca samostalno osmišljavaju što će raditi s lakoćom iskazuju kreativnost stvaranja. Nekoliko djece ih promatra za vrijeme aktivnosti te odlučuju da će im se pridružiti. Kod sve djece se može vidjeti zaokupljenost i fokusiranost za vrijeme aktivnosti. Postupak ponavljaju više puta uzastopno tako što dignu dlan pa ga spuste pa opet ispočetka.

Ova aktivnost nam je dala ideju da za svako dijete pojedinačno napravimo njegov otisak dlana i da ga osušimo.

8.5. Aktivnost – otisak dlana

Ponudeni materijali: slano tijesto, zaštita za stol, drveni valjak

Prijašnja aktivnost „“ u kojoj su djeca prstiće otiskivala u tijestu potaknula je odgojitelje da planiraju i provode aktivnost „Otiskivanje dlana u tijestu“.

Odgojitelj izrađuje kuglice od tijesta. Poziva dijete u aktivnost, te ga zamoli da izvalja kuglicu s drvenim valjkom. Nakon što dijete izvalja tijesto, odgojitelj zamoli dijete da pritisne svoj dlan u tijesto. Kada je dijete diglo ruku s tijesta, odgojitelj mu usmjerava pažnju na otisak te mu govori :“Pogledaj, kako izgleda tvoj otisak ruke“.

I ostala djeca prilaze i promatraju što druga djeca rade. Pokazuju interes za istu aktivnost. Otiske od tijesta postavljamo na mjesto za sušenje. Kada su se otisci osušili, odgojitelji svakom djetetu nudi otisak kao poticaj za razvoj svijesti o sebi.

Djeca pokazuju oduševljenje pri ponovom spuštanju ruke u svoj otisak, ali isto tako pokazuju iznenađenje kada su opipali tijesto koje više nije mekano već tvrdo.

Slika 12. Pokušaj otiskivanja dlana u tijesto

Slika 13. Otiskivanje dlana na velikoj masi slanog tijesta

Slika 14. Otisak dlana u manjoj masi slanog tijesta

Slika 15. Prikaz ruke u slanom tijestu

Slika 16. Zajednička aktivnost otiskivanja dlana

Slika 17. i 18. Pridruživanje djece u aktivnost

Slika 19. i 20. Otiska dlana nakon što se osušio

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca u ovoj aktivnosti pokazuju jako veliko oduševljenje. Bitan je samo process rada koji dijete postiže. Nakon što su ruku stavili u tijesto primjetili su da je njihov otisak ostao. Ponavljali su nekoliko puta za redom i svaki put su se oduševili svojim otiskom. Sva prisutna djeca su htjela sudjelovati u aktivnosti i sudjelovali su.

8.6. Aktivnost – otiskivanje modlica

Ponudeni materijali: slano tijesto, valjci za valjanje, zaštita za stol, modlice

Za ovu aktivnost djeca se samostalno odlučuju uzimajući potreban pribor iz likovnog centra. Najstarije djevojčica N.Z. primjećuje da na stolu fali zaštita . Poziva odgojitelja te traži pomoć pri postavljanju zaštite za stol.

Nakon što je stolnjak bio postavljen djeca započinju aktivnost. Uzimaju iz posude slano tijesto i valjaju ga. Imenuju neke oblike modlica i samostalno odabiru koju će uzeti.

Modlicom režu oblike pritiskajući dlanom.

S mlađom djecom je potrebno raditi na usvajanju pravilne upotrebe modlica, zato što pokazuju teškoće u odvajanju otisnutog oblika.

Slika 21. Utiskivanje modlica u slano tijesto

Slika 22. Prikaz rezanja oblika uz pomoć modlica

Refleksija nakon aktivnosti

Nakon što su djeca bila oduševljena svojim otiskom dlana samoinicijativno odlaze u likovni centar po modlice.

Starijoj djeci je bilo lakše izrezat oblik nego mlađoj djeci. Aktivnost bi ponovila još nekoliko puta s djecom mlađe dobi kako bi uspjeli pravilno koristiti modlice.

Djeca u ovoj aktivnosti su imala mnoštvo prilike za učenje. Imenovali su oblike te ujedno obogaćivala svoj rječnik novim pojmovima.

8.7. Aktivnost – izrada kuglica od tijesta

Ponudeni materijali: slano tijesto, zaštita za stol

Čim su djeca ugledala da odgojitelji postavljaju zaštitu za stol počeli su prilaziti i ispitivati što ćemo danas raditi.

Odgojitelj postavlja posudu s slanim tijestom na stol. Započinje aktivnost izrade kuglica.

Djeca su jako skoncentrirana na pokret ruku kod odgojitelja te ga pokušavaju oponašati radeći iste pokrete. Neka djeca su zatražila pomoć odgojitelja pri valjanju kuglica.

Djevojčica L.G. dolazi do ideje da kuglicu valja na stolu s jednom rukom.

Kružnim pokretima s dlanom djevojčica je pokušavala napraviti kuglicu. Kada su djeca napravila kuglice od slanog tijesta odgojitelj postavlja pitanje: „Što ste to oblikovali?“. Starija djeca su imenovala modelirano tijesto.

Dječak M.B. je rekao da je to loptica.

Djevojčica L.C. je rekla da je to kuglica.

Izrađene kuglice smo osušili i iskoristili za stolno-manipulativne igre.

Slika 23. Dječak pokušava napraviti kuglicu uz pomoć ruku oponašajući odgojitelja

Slika 24. Prikaz kuglica od tijesta

Refleksija nakon aktivnosti

Djeca pokazuju opuštenost i prihvaćaju nove ideje. S puno koncentracije promatraju rad ruku odgojitelja te su u fazi ponavljanja istoga. Eksperimentiraju različitim pokretima ruku. Ne odustaju od svoje zamisli. I dalje bi nudila aktivnost valjanja kuglica, kako bi djeca mogla samostalno napraviti kuglice od slanog tijesta.

8.8. Aktivnost – izrada gusjenice

Ponuđeni materijali: zaštita za stol, osušene kuglice od slanog tijesta, tempere, kistovi

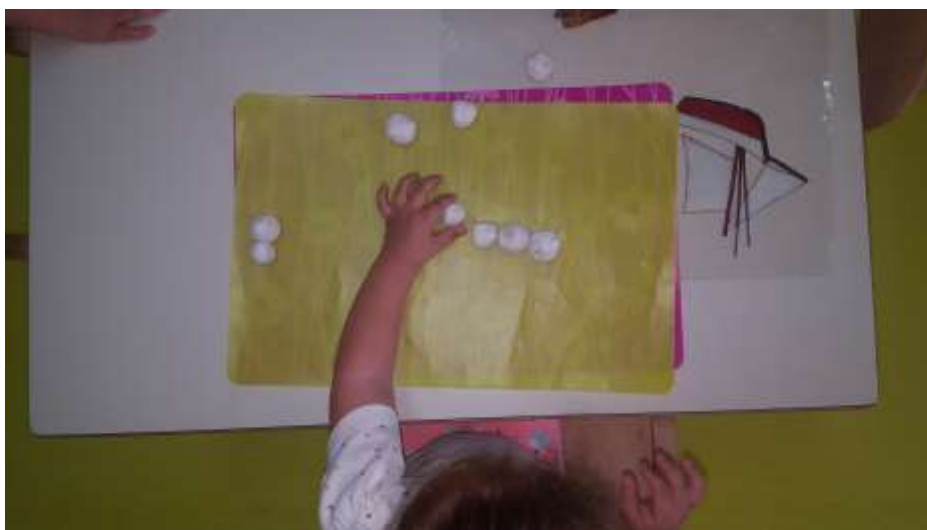
Ova aktivnost je uslijedila nakon izrađenih i osušenih kuglica od tijesta. Kuglice od tijesta su bile ponuđene djeci u centru stolno-manipulativnih igara. Djeca su se nekoliko dana za redom igrala s osušenim kuglicama.

Djevojčica L.G. je smoinicijativno uzela košaru s kuglicama i odnjela za stol. Promatrajući odgojitelj primjećuje da dijete slaže kuglice u niz. Djevojčica je ponavljala postupak nekoliko puta gdje su joj se pridružile još dvije djevojčice. Jedna od te dvije djevojčice odlazi u likovni centar te donosi zelenu temperu. Odgojitelj se uključuje u aktivnost postavljajući poticajna pitanja, na koja dobiva odgovor da kuglice žele obojati. Djevojčice donose zaštitu za stol, kistove i posudicu s vodom.

Bile su jako usmjerene na svoj rad i nisu odustajale od aktivnosti dok nisu obojale sve kuglice. Nakon što su kuglice bile obojane odgojitelj zajedno s djecom odnosi kuglice na sušenje.

Kuglice smo iskoristili nakon aktivnosti čitanja priče „Jako gladna gusjenica“.

Djeca su nekoliko dana nakon pročitane priče od osušenih kuglica slagala gusjenicu.

Slika 25. Djevojčica slaže kuglice u niz

Sika 26. Pridružuju se još dvije djevojčice

Slika 27.i 28. Djevojčice L.Č.i L.G. skoncentrirane su na sami proces rada

Slika 29. Djevojčica ne odustaje od aktivnosti, usmjerava pažnju na bojanje

Slika 30. Prikaz gusjenice

Refleksija nakon aktivnosti

Zadnje dvije aktivnosti su prikaz dječje mašte i kreativnosti. Bitno je djeci ponuditi bogatstvo materijala koje im je na dohvata ruke. Naravno treba paziti na materijale koje pripremamo za djecu. Djeca kroz rad ruku najbolje uče. Uživaju u pokretima ruku te isprobavaju načine rada ostavljanja traga na osušenoj kuglici od slanog tijesta. Ova aktivnost me još jednom uvjerila što to sve djeca mogu sama učiniti kada imaju poticaje koji su primjereni njihovoj dobi.

Djeca su pokazala radost postignućem te su se i dalje igrala s nastalom gusjenicom od loptice.

9. ZAKLJUČAK

Razvoj likovnih sposobnosti ima velik utjecaj na dječji razvoj. Djeca prolaze kroz faze likovnog izražavanja: fazu šaranja, fazu slučajne reprezentacije, fazu pokušaja postizanja namjerne sličnosti predmeta i crteža te fazu nastanka jednakih slika. Djeca započinju s prvom fazom šaranja te postupno prelaze na ostale faze. Djeca uče čineći, istražujući i putem iskustva kojeg stječu osjetilima iz okoline: dodir, miris, okus, vid, sluh te pokret i osjetilo svijesti o vlastitom tijelu.

S obzirom da se djeca najčešće po prvi put susreću s likovnim materijalima u vrtiću tj.

U jaslicama bitnu ulogu ima odgojitelj koji osmišljava okruženje za djecu. Okruženje za djecu treba biti opremljeno s mnoštvo različitih materijala. Vrlo dobro se zna da djeca tijekom dosla u jaslice najčešće donose sa sobom mekane materijala s kojima su emocionalno vezani. Zbog toga djeca vrlo rado prihvaćaju plastelin ili slano tijesto koje je mekane strukture i kroz modeliranje oni istražuju i eksperimentiraju putem svih osjetila.

Upravo zbog toga u praktičnom dijelu svog diplomskog rada usredotočila sam se na mekane materijale te ponudila djeci slano tijesto. Aktivnosti su bile prilagođene dječjem uzrastu.

Kombinirali smo različita sredstva za manipuliranje slanim tijestom. Djeca prihvatila sve poticaje koje smo kolegica i ja pripremile. Primjetili smo da su ih ti poticaji odveli u daljnje eksperimentiranje .

Djeca su sljedeći dan sama osmišljavala aktivnosti te uvodili neke nove materijale.

Nadalje, mlađa djeca su manje uspješna bila u nekim aktivnostima, što ne znači da im sljedeći put nećemo ponuditi isto.

Svako dijete ima drugačije mogućnosti, na dijete treba gledati kao na individualnu osobu koje svoje novo znanje i iskustvo uklapaju u već postojeće tj. nadograđuju se.

Djetetu treba pružiti mogućnost da se slobodno izrazi, a odrasla osoba treba oslušivati poruku koju im šalje dijete.

LITERATURA

Ardalić, K., Balić Šimrag, A., Burić, H., Tomljenović, K., Žuvela, D. (2016). *Razvoj likovnosti u ranoj i predškolskoj dobi*. Zagreb. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ayres, A.J. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko. Naklada Slap.

Balić Šimrak, A., Cukrov, S., Grdić, R., Laco, S., Lisac, J., Pandl, D., Stojanović Hauzer, V. (2016). *Hrvatska kulturna tradicija i dječje kulturno stvaralaštvo*, Zagreb. ITG

Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16-17(62-63), 2-8. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/124737>

Borko, A., Batinić-Puškarčić, B., Vekić-Kljaić, V., Jedrejčić, E. (2010). Grafičke tehnike. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16-17(62-63), 24-27. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/124740>

Himmelrajh, V. (1959). Rad na likovnom odgoju djece. Osijek. Pedagoški centar. Str.60

Jakubin, M. (1999). *Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi*. Zagreb. Educa.

Jakubin, M. (1989). *Osnove likovnog jezika i likovne kulture: priručnik za likovnu kulturu*. Zagreb. Institut za pedagoška istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta.

Nenadić, S. (2002). *Odgoj u jaslicama*. Imotski. Naklada „Potjeh“.

Novaković, S. (2015). Uloga odgojitelja u likovnim aktivnostima djece rane i predškolske dobi. *Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 17(Sp.Ed.1), 153-163. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/137685>

Stokes Szanton, E. (2000). *Kurikulum za jaslice: razvojno-primjereni program za djecu od rođenja do 3 godine*. Zagreb. Udruga roditelja Korak po korak.

Starč i sur. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb. Golden marketing – Tehnička knjiga.

Tanay, E.R., Kučina, V. (1995) *Tehnike likovnog izražavanja, od olovke do kompjutera*. Zagreb. Naklada Zakej.

Varljen-Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb. Alfa.

Zglavnik, M. (2005). Osjetilno učenje - senzorna integracija. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 11(41), 2-5. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/178005>

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ja, Ana Bejić, diplomski rad „Razvoj likovnosti u jasličkoj dobi“ napisala uz mentorstvo izv. prof. dr. art. Antonije Balić Šimrak.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.